هۆنراوه

مامۆستا ئەحمەدی هەردی

www.gagesh.com

کەریم دانشیار

تانگۆی کوردی

تاقانە خونچەکەی باخی ژیانم..
زیندوو کەرەوەی ئاواتی بێ گیانم !
ڕۆشنکەری ڕێگای ژین و مانم..
با لە دەستی ژینی پەستی شار و دێ، شار و دێ
ڕاکەین و ڕوو بکەینە چۆڵ و هەردێ، ناو هەردێ .
تەنیا، وەك ئاسکۆڵەی کۆسار،
ڕوو بکەینە قەد شاخ و ناو گوڵزار.
******
لە قەد پاڵی شاخی هەزار بە هەزار..
لە سای سێبەری درەختی ناو گوڵزار.
کونجێ بکەین بە هێلانە و هەوار..
دەست لە گەردن، تاکوو مردن، شۆخ و شاد، شۆخ و شاد
خەمی دنیا بە ماچ بدەین بە باد، هەر بە باد
گۆنات هەڵمژم پڕ بە دەم
سوور هەڵگەڕێی هێندە ماچت کەم..!

1939 سلێمانی
ئەم هۆنراوەیە لە سەر ئاوازێکی ڕۆژئاوایی داندراوە.

دڵێکی تێکشکاو

بە سەرسامی لەسەر لوتکەی بڵندی گەنجی وەستاوم !
شریتی عومری ڕابوردووم وەکو خەو دێتە بارچاوم

شریتی چی ؟ سەراپا سەرگوریشتەی ناهومێدیمە
فلیمی پڕ لە ناسۆری هەرەس هێنانی لاویمە

تروسکەی تیا بەدی ناکەم، سەرنجم چەندە لێ داوە.
لە تاپۆی نامرادیم و تەمی ناسۆری بەولاوە.. !

ئەوی ئەوساکە ڕوناکی ئەدا بەم ژینە شێواوە
دڵێکی پڕ لە ئاهەنگ بوو، کە ئێستا پاکی ڕووخاوە .. !

******

بەڵێ ئەوسا دڵێکم بوو، کە سەرچاوەی ژیانم بوو
دڵێ: مەڵبەندی ئاوات و تەوژم و تینی گیانم بوو

دڵێ: گوڵزاری دڵداری و بەهەشتی خۆشەویستی بوو
وەکو بتخانە مەیدانی بتی جوانی پەرستی بوو

لە گەڵ گریان و هاواری هەژارانا لە شینا بوو
لە گەڵ ناڵەی کەسانا لە خورپە و ڕاچەنینا بوو

لە ژێر سایەی ئەوینێکا ، هەموو سیحرێکی پۆشی بوو
لە کونجێکی خەراباتا ، خەریکی بادەنۆشی بوو

دڵێ بوو: دار و دیواری هەموو مەستی نیگارێ بوو
هەموو سوچێکی دەسکردی ، بەڵێنی تاقە یارێ بوو

دڵێ، خونچەی تەمای وابوو، لە خۆشی ئەو دەمی واکا
کە تیشکی ئەو لە لێوی دا، گوڵاوپڕژێنی دنیا کا.. !

دڵێ، ئامادە بوو، تاری، هەزار ئاوازی لێ هەستێ
بە مەرجێ: گوڵبەدەم جارێ بە مەستی لێی بدا، دەستێ!

تەلاری دڵ، کە دیواری وەها مەستی ئەوینی بوو :
لە باوەش گرتنی باڵای، هەموو ئاواتی ژینی بوو..!
....
....

وەنەوشە و نێرگز و شەوبۆ ، هەموو سەرخۆشی تاسەی بوون
لە تەك سروەی بەیانیدا: تەماداری هەناسەی بوون. !
....
....

هەموو پێکێکی مەینۆشی، بەیادی ئەو، کە پڕ(مەی)بوو
لە مەیخانەی دڵا کەیلی بزەی ئەو جووتە لێوەی بوو !

هەموو پاڕانەوەی وابوو، بە شێوان و سبەینانێ :
کە ڕۆژێ لێوی پڕ تاسەی لە سەر دوو لێوی ئەو دانێ !

******

کەچی ئەو کۆشکی چەند ساڵەی، دڵم بنچینەکەی دانا
بە تەنیا گەردەلولێکی(نەهاتی)، چوو بە ئاسمانا .. !

هەموو ئەو نیاز و ئاواتەی لە ناو ناخی دەروونا بوو
لە داخی بێ بەڵێنی ئەو بە جارێ تەفر و توونا بوو .. !

بەڵێ، کاتێ بەخۆم زانی، بەهاری پڕ ئەوین ڕۆیی
خەو و ئاواتی چەند ساڵە و بەڵێنی پێ گەیین ڕۆیی.. !

گەلێکم پشکنی دنیا لە دووی ئەو جووتە لێوەی ئەو
هەزار ئەفسووس ! نە ئەو ڕۆژەم بەدی کرد و نە شێوەی ئەو

نە پڕشنگی لە خونچەی دا، نە پەنجەی دا لە تاری دڵ..
نە بەژنی شۆخ و شەنگی بوو بە میوانی تەلاری دڵ

نە چاوانی گوڵی ڕشت و نە کلچێوکێکی پیا هێنا
نە پرچی نێرگزی مەست و، وەنەوشەی شینی داهێنا

نە پێکی نایە سەر لێو و نە بیستم ڕازی شیرینی
نە ماڵ ئاوایی لێکردم نە ئیتر شێوەییم بینی
....
....
....
بەڵێ ، ئێستا ئەوەی جێ ماوە بۆ من ، یادگارێکە
بەسەرهاتی دڵی ورد و بەسەرچوونی بەهارێکە..!

مامۆستا هەردی ئەم هەڵبەستەی لە ساڵی1946 دەست پێکردووە و لە ساڵی 1983 دا تەواوی کردووە.

پێنج خشتەکی لە سەر غەزەلێکی شێخ نووری

قەت نەدەی ئازاری گیانی مەست و بێدارانی شەو
خۆت نەخەیتە بەر شەپۆلی ئەشکی بێ پایانی شەو
ئەی کچی خواوەندی جوانی و ئەی چرای دیوانی شەو!
« خۆت بپارێزە لە ئاهی دڵبریندارانی شەو
نەك خواناکەردە گیرابێ دۆعای ناڵانی شەو !»

****

وێڵم و تاریکە دەورم، فەڕشی ڕێگەم مەینەتە
بێ کەسم ، تەنیا ئەناڵم، مەرگی خۆمم عەزرەتە
سازی ئاهەنگی شەوانم سۆزی جەرگی لەت لەتە
« یاوەر و یاری ئەنیسم ئاهـ و ئەشکی حەسرەتە
ئافەرین ئەی بارەکەڵلآ دیدەیی گریانی شەو !»

****

وا نەزانی دەستی خەم یادت لە دڵدا دەر ئەکا !
ئەشکی خوێنینم دەلیلە بۆ کەسێ باوەڕ نەکا
گیانەکەم بەو تیشکی چاوەی شەڕ لە گەڵ ئەختەر ئەکا
« دڵ ئەبێتە قەترەیێ خوێن و لە دیدەم سەر ئەکا
هەر کە ڕابووری بە دڵما سوحبەتی جارانی شەو »

****

هاودەمێ فەرموی: لەبەرچی کردەوەت گریانە هەر ؟
تافی لاوێنیتە، لاوی، قەڵبەزەی سەیرانە هەر
من وتم سەیران و خۆشی پێشکەشی شادانە هەر
« ئەشکی حەسرەت لازمی جەمعی سیابەختانە هەر
شەونمی سوبحە دەلیلی قەترەیەك گریانی شەو »

****

هەوڵی زۆرم دا لە داوی زولفی ئەو بێ مروەتە
دەرچم و دوایی بهێنم بەم عەزاب و مەینەتە
پێی وتم : بێ سوودە هەوڵت، تاکو ماوی جێگەتە !
« نوری ! لەم پێچ و خەمی زوڵفە نەجاتت زەحمەتە
لای سەخی تەبعان مەحاڵە ڕوخسەتی میوانی شەو. »

هەڵەبجە 1948

چەپکە گوڵێك بۆ ست فاتمە

فاتمە ! دوو چاوی مەستت، پڕ تەلیسمی جوانی یە
پڕ شەرابی خۆشەویستی و ئارەقی یەزدانی یە،
بەژن و باڵاکەت نموونەی هەیکەلی یۆنانی یە،
لار و لەنجەت مۆسیقایە، بەستەیە، گۆرانی یە

بووکی ڕازاوەی خەیاڵم ، گیانەکەم ست فاتمە !
تاقە پڕشنگێکی چاوت ئەوپەڕی ئاواتمە..

گەرچی دڵداری لە خاکی ئێمەدا ئەفسانەیە
هەر بە تەنیا بۆ کوڕی خاوەن تەلار و عانەیە
گیانەکەم ! ئەمما دڵی من لەو دڵە شێتانەیە
بێ ئەوەی هیچ شك بەرێ، کوژراوی ئەو چاوانەیە

هەر بە تەنیا خۆشەویستی شك ئەبەم، ست فاتمە !
سەروەتم ناوێ، بزەی تۆ، ئەوپەڕی ئاواتمە ..

خۆشەویستی وا کە نامەی خوایە بۆ پێغەمبەران
بەرز و ناسك، وەك هەناسەی پڕ گوڵاوی دولبەران
نەك وەکو حەزکردنی دینار و گەوهەر پەروەران
ئەو کەسانەی بۆ قڕانێ، چەندە دڵیان هەڵوەران !

خەڵقی تر پارەپەرستی با بکەن ، ست فاتمە !
من بە تەنیا ، تۆ پەرستی ئەوپەڕی ئاواتمە..

زۆر کەڕەت هانم ئەدا داخی دەروونی پڕ گڕم
بۆتی هەڵڕێژم سکاڵای ناسکی گەرم و گوڕم
داخەکەم کاتێ کە دێمە بەردەمت، واقی وڕم
وام ئەشێوێنێ بە جۆرێ نایەڵێ هیچ دەربڕم!

بووکی ڕازاوەی خەیاڵم ، گیانەکەم ست فاتمە !
گوێیە بۆ ئەم ڕازە شل کەی، ئەوپەڕی ئاواتمە.

سلێمانی 1950

دووچەشنە دڵداری

ئەم دڵەی وەك بت پەرستێ ڕوو ئەكاتە چاوەكەت
نوێژ ئەكا بۆ تیشكی چاو و زوڵفە تێك ئاڵاوەكەت
گەرچی ئەیشێلی بە زەبری قۆندەرە و پێڵاوەكەت
قەت بە دڵڕەق باست ناكەم، نایزڕێنم ناوەكەت

چونكە ئەیزانم تەلاری یارە خواپێداوەكەت
مەستی كردووی، بۆیە نابینێ لە ئاستم، چاوكەت

باخەوان بۆ ئەو مەبەستە گوڵ ئەلاوێنێتەوە
بۆ ئەوەی گەورەی بكا و بۆ پارە بیگۆڕێتەوە
بیفرۆشێ بەو كەسەی خەڵقی ئەڕوتێنێتەوە
بۆ ئەوەی مێزی شەرابی پێ بڕازێنێتەوە

كچ لەلای ئێمە گوڵێكە، بۆیە پەروەردەی ئەكەن
تا بڕازێنێتەوە مێزی شەرابی دەوڵەمەن !

ڕەنگە لات وابێ كە گوایا یارەكەت مارەت ئەكا
یا بە كەیبانووی تەلاری بەرزی ئەم شارەت ئەكا
ئەم خەیاڵەت خاوە، تووشی، داوی ئەو مارەت ئەكا
چونكە وەك گورگێكە، مەیلی ئەو لەش و لارەت ئەكا

ئەو بە تەنیا بۆ گوڵی سەر مێزی بادەی تۆی ئەوێ
هەر كە جارێ بۆنی كردی، جا گوڵێكی نوێی ئەوەێ !

ئەو، گوڵی بۆ مێزی بادە و پۆكەر و یاری ئەوێ
واتە تۆی بۆ تێپەڕینی كاتی بێزاری ئەوێ
من، گوڵم بۆ تۆوی باخی ژین و دڵداری ئەوێ
یانی من، تۆم بۆ ئەوینی عومری یەكجاری ئەوێ

تۆم ئەوێ وەك گوڵ لە باخی ماڵی مندا هەڵبدەی
نەك گەڵی سەرمێزی ئیمڕۆ بیت و پێخوستی سبەی!

من. ئەوینم هینی عومرە و، هی خەوی شەوگار نی یە
وەك خەوی خاوەن تەلار و خاوەنی دینار نی یە
هەر بووە و هەرگیز ئەمێنێ، هینی جار و بار نی یە
ئاوی لێڵی کوێرە شیوێ، چەشنی هی ڕوبار نی یە

جا ئیتر من قسەی خۆم پێ گەیاندی ، بێ درۆ
حەز ئەکەی هەر وەك پەپوولە ڕوو لە ئاگر کە و بڕۆ !

ئەم هەڵبەستە لەساڵی 1950دا نووسروە و لە ساڵی 1983 دا تەواو کراوە.

چاوەڕوانی بێهوودە

هەموو ڕۆژێ لە بەر سەیری بتی ئەو بەژن و باڵایە
لە سەر ڕێیدا ئەوەستم، هەتا کوو ئاوی پێم دایە !

بە دوو چاوێ کە شەوقی چاوەڕوانی ئەی تروکێنێ
بە دوو چاوێ کە سیڕی قووڵی لاوێتی ئەدرکێنێ

سەرنجی ڕێ ئەدەم ، ڕێگا، هەموو شێوەی ئەوی تیایە
وەکوو دنیا لە ناو جوانی ئەوا توابێتەوە... وایە

شنەی با، باسی جوانی ئەو بە گوێی مندا ئەچرپێنێ
هەموو دەرکەوتنی شۆخێ، دڵی من دا ئەخورپێنێ

بەڵام خورپەی تەواوی دڵ لە گەڵ هەنگاوی ئەو دایە
کە سەرتاپا لە ئاوازی بەهەشتی خواوە ... پەیدایە

بەڵێ ! کاتێ کە ئەو دەرکەوت، ئیتر من بێ سەر و شوێنم
بە تیشکی خۆری جوانی ئەو، بە جارێ قوڵپ ئەدا خوێنم

وەکو چۆن نەونەمامێ، گەردەلوول ئەیبات و ئەی هێنێ
لەشم موچڕکی دڵداری، وەها ناخی ئەبزوێنێ !

ئەگەرچی وەك خەیاڵی من عەبا دەوری لەشی داوە
لە ئەندام و لەش و لاری بڵند و ڕێکی ... ئاڵاوە

بەڵام کاتێ کە با چمکی عەباکەی لا ئەدا، تاوێ
ئەڕێژێ پووزی نایابی ، لە سیحری خوایی، لافاوێ

سلێمانی 1951

www.gagesh.com

پەیامی یار

لە یارەوە:
لە شۆخ و شەنگی پارەوە،
لە ڕازی ... پڕ نیانی یا،
لە تەك شنەی بەیانی یا،
پەیام لە یاری جوانەوە،
گەیشتە لام..

******

بەرامەکەی،
گوڵاوی باخی نامەکەی،
کە ئاوی زیندەگانی یە..
شەرابی کامەرانی یە،
گوڵی هیوای ژیانەوە،
گوڵی هیوام..

******

چ نامەیێ ؟
چ پەنجەیێ ، چ خامەیێ ؟
ئەوەندە دڵ ئەکاتەوە !
خەفەت لە بیر ئەباتەوە،
ئەخاتە ناخی گیانەوە:
تەزووی بەتام.

سلێمانی1958

ڕازی تەنیایی

ژیان و ئەرکی ناخۆشی پەپوولەی ئارەزووی کوشتم
شەرابی جامی دڵداری لە تافی لاوییا ، ڕشتم !
تەمی ڕۆژانی پڕ مەینەت وەها تاریك و چڵکن بوو
نیگاری خۆشەویستی دڵ ، پەری ئاسا، تێیا ون بوو !
شەوی تەنیایی، ڕووناکی چرای ئاواتی ، خنکاندم
دەسی ناکامی ، ئاوازەی دەروونی کەیلی تاساندم
ئەوا ئێستا لەگەڵ زامی ،
دەروونی پڕ لە ناکامی
ئەپێوم چۆڵی سەرسامی

****

لە تەنیایی شەوی ژینا، ئەنێم هەنگاوی کوێرانە !
نی یە دەستێ دەرم بێنێ لە ناو ئەم گۆڕە وێرانە
نی یە جوانێ، سەری کاسم بنێمە سەر دڵی نەرمی !
کە هیلاکی لەشم دەرکا خەوی سەر باوەشی گەرمی
ئەگێرِم چاوی بێ تینم بە تاریکی شەوا، سەرسام
نی یە پڕشنگی دوو چاوی ، کە ڕووناکی بکا، ڕێگام !
بە غەیەری باڵی خەمناکی،
شەوی پڕ ترس و سامناکی !
نییە یەك تۆزە ڕووناکی !

****

نی یە تەنیا پەریزادێ، کە پاڵم پێوەنێ ، نازی
کە بەهرەی سیس و ژاکاوم ببوژێنێتەوە، ڕازی
تریقەی ئەو، تەمی ئەم ئەیسە ڕامالّێ لەسەر چاوم
وەکو لای لایە ژیری کا، دڵی منداڵی گریاوم
بەڵێ گوێ هەڵئەخەم بێجگە لە خورپەی سست و لێدانی !
دڵی پەستم ، کە نووزەی دێ بە ئاستەم ڕازی پەنهانی
نییە، هەر دەنگی هیچ نایێ
لە هیچ شوێنێ، لە هیچ لایێ
شەقەی باڵی شنەی بایێ !

سلێمانی 1951